

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Калкатова Євгенія Анатолійовича
«STREET STYLE ЯК ХУДОЖНЄ ЯВИЩЕ: СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ
ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з дизайну за
спеціальністю 022 – дизайн
галузі знань 02 Культура і мистецтво

Актуальність теми дослідження. У сучасному гуманітарному знанні питання моди, стилю та візуальної культури набувають особливої уваги у зв'язку з їхнім впливом на соціальні процеси, культурні трансформації та конструювання ідентичності. Одним із найдинамічніших і водночас найменш концептуалізованих явищ у теорії дизайну є street style – багатовимірне культурне та художнє утворення, що виникло на перетині молодіжних субкультур, урбаністичного середовища, візуального мистецтва, музики, цифрових медіа й високої моди. Street style не лише відображає соціокультурні зміни, але й активно формує їх, стаючи інструментом самовираження, протесту та культурної комунікації в глобалізованому світі.

Дисертація Калкатова Є. А. відповідає актуальним завданням сучасного мистецтвознавства та дизайн-студій. Уперше у мистецтвознавчому дослідженні за спеціальністю «дизайн» напрям street style розглянуто як художнє та візуально-комунікаційне явище, що має власну образну мову та суттєво впливає на стильове мислення дизайнерів і споживачів. Дослідження заповнює істотну лакуну в науковому дискурсі: якщо в західних fashion studies феномен street style давно є об'єктом аналізу, то в українському академічному полі він залишається обмеженим фрагментарними розвідками в контексті моди молодіжних субкультур.

Важливість та своєчасність дослідження посилюються сучасними викликами, такими як цифрова трансформація моди, де соціальні мережі перетворюють вуличний стиль на глобальний наратив, демократизуючи доступ до модних тенденцій. Отже, актуальність теми визначається як зростанням ролі

street style у глобальній культурі та дизайні, так і потребою в його цілісному мистецтвознавчому осмисленні в українському науковому контексті, що дозволяє інтегрувати локальні особливості в ширший теоретичний дискурс.

Ступінь обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Дисертант визначив об'єкт дослідження – street style як художньо-естетичний феномен та одна з форм візуальної культури Західного світу кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття; предмет дослідження – стилістичні особливості, художньо-образні та візуально-комунікативні характеристики street style, його естетичні джерела та чинники формування. Мета (з'ясування специфіки формування street style як візуального й художнього явища, його образної мови, стилістичної еволюції, дизайнерських принципів та візуальних кодів у контексті модного ландшафту Західного світу) та завдання сформульовані коректно й логічно співвідносяться з об'єктом і предметом, забезпечуючи послідовність наукового пошуку.

Методика дослідження охоплює широкий спектр сучасних підходів: історико-культурний (для простеження генезису street style), семіотичний (для декодування візуальних кодів), іконографічний (для аналізу образів), візуально-аналітичний (для вивчення композиційних і колористичних особливостей), дискурсивний (для осмислення репрезентації в медіа). Такий інструментарій дає змогу не лише описати явище, а й виявити його символічний, естетичний і комунікативний виміри, що робить аналіз комплексним і багат шаровим.

Результати дисертації Калкатова Є. А. мають переконливу наукову новизну, що полягає в системному підході до вивчення street style як самостійного художнього феномена. Зокрема:

– уперше в українській науці street style розглянуто як самостійне художнє та візуально-комунікативне явище, що формує принципи стильового мислення у модному дизайні, з акцентом на його роль у демократизації моди;

– визначено візуальні та стилістичні особливості street style як результат синтезу субкультурної естетики (наприклад, панк-мотиви, хіп-хоп-елементи), вуличного мистецтва, музики, високої моди й цифрових медіа, що створює нові моделі візуального образу;

– простежено механізми взаємодії street style і високої моди, виявлено процеси їхньої конвергенції та гібридизації, зокрема через колаборації брендів (Supreme з Louis Vuitton, Yeezy з Adidas), що призводить до появи гібридних стилів;

– здійснено аналіз локальних особливостей street style в Україні, що поєднує глобальні тренди (oversize, мінімалізм) з національними культурними кодами (вишиванки, патріотична символіка), з урахуванням впливу війни на формування мілітарних мотивів.

Здобувачем також уточнено та розвинено понятійно-категоріальний апарат: street style, streetwear, street fashion трактується у взаємозв'язку з категоріями візуального дизайну, такими як еkleктика, бриколаж, перформативність. Це дозволяє уникнути термінологічної плутанини й забезпечує точне позиціонування феномена в контексті антимоди та постмоди. Новизна також у виявленні ролі цифрових медіа як каталізаторів глобалізації street style, що трансформують його в альтернативну модну пресу.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. Структура дисертації відповідає вимогам: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел (309 позицій, включаючи зарубіжні видання) та додатків.

У розділі 1 автором проведено аналіз наукових досліджень з теми крізь призму соціальних, історичних, філософських, мистецтвознавчих аспектів із залученням праць зарубіжних дослідників Г. Зіммеля, Т. Веблена, Р. Барта, Ж. Бодрієра, Т. Веблена, Е. Вілсона, А. МакРоббі, а також праць українських вчених О. Лагоди, Х. Лозинської, М. Вороніної, О. Колосніченко, К. Пашкевич, Н. Чупріної, Т. Кротової, Л. Дихнич, К. Кисельової, О. Шандренко та ін. Дослідник виокремлює характеристики street style як різновиду культурних практик і форми візуальної комунікації, як засобу передачі соціокультурних повідомлень, як форми опору комерційним і елітарним нормам моди, як форми антимоди, аналізує дану категорію як поле боротьби за статус і ідентичність. У розділі представлено теоретичний аналіз досліджуваного напрямку (п.1.2); увагу зосереджено на відмінних рисах категорій street style та street fashion;

зазначається, що остання, на думку автора, є результатом медіатизації та повторення, коли окремі образи кристалізуються в тенденції, що набувають глобального поширення (с.51 дис.). Розкриваючи зміст поняття Streetwear, дисертант зауважує, що на відміну від ширших категорій street style і street fashion, дане поняття має значення матеріального і охоплює конкретні речі та аксесуари, які слугують основою для створення стилю (с.53 дис.).

У Розділі 2 представлено генезис, динаміку розвитку та взаємодію досліджуваного напрямку з високою модою. Автор розкриває особливості розвитку street style за сприяння колаборацій з представниками масової культури, що розмивало межі між різними сферами та надавало street style гнучкості та доступності для широкого кола споживачів; характеризує окремі стилістичні рішення street style як результати впливу кінематографу, завдяки якому вуличний одяг демонстрували як частину соціального контексту та субкультурної належності. У розділі наведено та проаналізовано ряд образів, створених і продемонстрованих відомим світовими дизайнерами на подіумах. За результатами проведеного аналізу автора стверджує, що Street style сформував власну візуальну мову, що характеризується oversize-силуетами, використанням логотипів і слоганів, міксом спортивного, робітничого та військового одягу, гібридністю та колажністю, а також інклюзивністю і гендерною нестабільністю (с.131 дис.).

Досліджуючи глобальний і локальний виміри street style, у Розділі 3 автор переважно зосереджує увагу на розвитку культури street style в Україні. На його думку, його найактивніша фаза розвитку розпочалася з 2014 року, коли поблизу основних модних локацій країни почали працювати фотографи команди Lookbook Kiev. Дисертант залучає надзвичайно важливе і змістовне джерело дослідження – історичну добірку фотоматеріалів команди Lookbook Kiev, яка започаткувала потужні професійні підходи у зйомці динамічної вуличної моди в Україні, наслідуючи підхід фотографів з тижнів моди у Лондоні, Мілані та Парижі.

Автором проаналізовано елементи street style у колекціях таких українських дизайнерів, як POUSTOVIT, LITKOVSKA, KSENIASCHNAIDER, BEVZA,

ANDRE TAN, Kir Khartley, RIOTDIVISION, Syndicate Original, FROLOV, Keep Style та ін.

Перевагою представленого дослідження слід вважати включення до контексту напряму street style образів із найвиразнішим елементом української моди – з вишиванками та поданий аналіз засобів поєднання світових модних тенденцій та українського етностилю. Його еволюція – від пізньорадянського періоду до сьогодення – демонструє шлях від маргінальної молодіжної практики до важливої складової національного культурного нарративу.

В цілому слід відзначити, що у кожному розділі послідовно реалізується логіка дослідження: від огляду наукового дискурсу та термінологічного апарату – до аналізу історичних витоків і моди субкультур – і, нарешті, до глобальних та локальних аспектів street style.

У тексті простежується єдність мети, завдань і результатів. Висновки до кожного розділу підсумовують здобуті результати, а прикінцеві висновки констатують виконання завдань дослідження та визначають місце street style в сучасному дизайні як художнього явища. Викладення матеріалу в дисертації є повним і логічним: текст структуровано, аргументація підкріплена прикладами, цитатами та ілюстраціями. Додатки містять візуальний матеріал (фотографії, схеми), що унаочнює аналіз.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертація написана українською мовою; текст відповідає науковому стилю викладення змісту, містить необхідну аргументацію.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Використані результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Основні результати опубліковано у восьми працях, з них – три статті в українських фахових виданнях, п'ять – апробації на міжнародних і всеукраїнських конференціях (зокрема в Лісабоні, Ковентрі, Вільнюсі та Києві). Це підтверджує достатній рівень апробації й особистий внесок здобувача, який є автором усіх публікацій.

Публікації охоплюють ключові аспекти дисертації: термінологічний апарат, взаємодію street style з високою модою та українську специфіку.

Недоліки, зауваження, дискусійні питання до дисертаційної роботи. Не заперечуючи актуальність, наукове і практичне значення результатів дисертації, слід висловити кілька зауважень:

1. Дисертація містить значний обсяг фактологічного матеріалу, але візуальні джерела (street-фотографія, медіаконтент) проаналізовані здебільшого у загальних рисах образу. В окремих випадках слід було би приділити більше уваги детальному аналізу костюма, зачіски, доповнень, аксесуарів і прикрас, взуття.

2. Теоретичні узагальнення щодо street style у контексті постмодерної естетики й сучасного мистецтва у Розділі 3 подані стисло; доцільно було б ширше проаналізувати інтерпретацію візуальних кодів і сучасних дизайнерських практик.

3. В деяких фрагментах тексту наявні емоційно забарвлені формулювання, чого слід уникати для посилення об'єктивності.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, яка є вагомим внеском у теорію і практику дизайну.

Висновок про дисертаційну роботу. Дисертація Калкатова Євгенія Анатолійовича «Street style як художнє явище: специфіка формування та стилістичні особливості» є завершеним, самостійним і комплексним науковим дослідженням, що має актуальність, наукову новизну й практичну цінність. Робота демонструє високий рівень теоретичної підготовки здобувача, глибоке розуміння теми та вміння застосовувати сучасні методологічні інструменти.

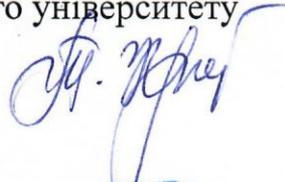
Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у

зкладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. №261 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №283 від 03.04.2019 р. та №502 від 19.05.2023 р., а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Калкатов Євгеній Анатолійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн».

Офіційний опонент:

доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри мистецтва та дизайну костюма
Київського національного університету
технологій та дизайну

Тетяна КРОТОВА

